PÄÄTÖSSEMINAARI

#tuki2018 #stöd2018

Tietosuojan osoitusvelvollisuutta edistävät työpajatilaisuudet

Työpaja #18 – 04.12.2018 Balderin talo, Aleksanterinkatu 12, Helsinki

Tuula Seppo, Kuntaliitto & Kimmo Rousku, Väestörekisterikeskus

Kuntaliitto Kommunförbundet

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Valtori | Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskus

Väestörekisterikeskus

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Viestintävirasto

#tuki2018 #stöd2018

8.30 Kahvi, live-haastatteluja, **Henriikka Eloluoto** haastattelee
9.00 Avaussanat **Tuula Seppo**, Kuntaliitto ja **Kimmo Rousku**, Väestörekisterikeskus
Kuntaliiton tervehdys – varatoimitusjohtaja **Hanna Tainio**, Kuntaliitto
Miten hanke on näyttäytynyt Juhtan ja VAHTIn näkökulmasta - ICT-johtaja, ylijohtaja **Anna-Maija Karjalainen**, valtiovarainministeriö

Tunnustuspalkintojen jako

Hankkeen tulokset, palaute sekä muut havainnot hankkeen ajalta sekä TAISTO18-harjoitus – **Tuula** ja **Kimmo**

10.30 Jaloittelutauko

10.50 Toiminnan jatkuvuuden kehittäminen ICT-häiriöiden osalta sairaanhoitopiirissä, tietoturvasuunnittelija **Jenni Siermala,** PPSHP
11.00 Valtiovarainministeriön terveiset – alivaltiosihteeri **Päivi Nerg**, valtiovarainministeriö
11.20 Ajankohtaista lainsäädännöstä: Lainsäädäntöneuvos **Virpi Korhonen**, OM

11.40 Ajankohtaista lainsäädännöstä: Hallitusneuvos **Janne Öberg**, OKM
12.00 Ajankohtaista lainsäädännöstä: Erityisasiantuntija **Marja Penttilä**, STM

12.20 Omakustanteinen lounas

13.10 Tietosuoja Euroopassa ja yhteistyö, ylitarkastaja, **Helena Raula**, TSV
13.40 Kelan kokemuksia tietosuojan kehittämisestä, tietosuojavastaava, **Raila Brummer**, Kela

#tuki2018 #stöd2018

14.00 Kahvi

14.30 Henkilöstön osaamiseen kehittämiseen kannattaa panostaa - kehittämispäällikkö **Petteri Kallio**, HAUS

14.50 Tietosuojan ja tietoturvan kehittämisen avainpelurit organisaatiossa, ICT-tietoturvapäällikkö, **Pyry Heikkinen**, Tulli

15.10 Kokemuksia ja palautetta hankkeesta, tietosuojavastaava **Ari Andreasson**, Tampereen kaupunki

15.20 Tietosuojan hyvät ja huonot uutiset (**Pyry Heikkinen, Noora Kallio, Juhani Korja, Camilla Ekberg**) Juontajina Kimmo ja Tuula

16.00 Tervehdys **Reijo Aarniolta** ja **Anna Hänniseltä** Brysselistä

Mites tämä kaikki jatkuu ja hyvästä tehdään vielä parempaa?

16.15 Siirtyminen omakustanteiseen Karonkkaan, Ravintola Zetor

#tuki2018 #stöd2018

Kuntaliiton tervehdys – varatoimitusjohtaja **Hanna Tainio**, Kuntaliitto

Miten hanke on näyttäytynyt Juhtan ja VAHTIn näkökulmasta - ICT-johtaja, ylijohtaja **Anna-Maija Karjalainen**, valtiovarainministeriö

Tunnustuspalkintojen jako

#tuki2018 #stöd2018

#tuki2018 #stöd2018

Hankkeen tulokset, palaute sekä muut havainnot ja TAISTO18, Tuula Seppo ja Kimmo Rousku

Mistä tietosuojan kehittäminen lähti liikkeelle?

#tuki2018 #stöd2018

- Euroopan komissio julkaisi ehdotuksen tietosuojan lainsäädäntöuudistuksesta tammikuussa 2012
- Noin neljän vuoden jälkeen parlamentti, komissio ja neuvosto pääsivät sopuun asetuksen ja direktiivin sisällöstä (joulukuu 2015)
- Säädökset on julkaistu 4.5.2016, jolloin sekä asetus että direktiivi astuvat voimaan 25.5.2018 kahden vuoden siirtymäajan jälkeen
- Tulokseksi syntyivät yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) (EU) 2016/679 ja tietosuojadirektiivi (EU) 2016/680

- Kansallinen lainsäädäntö tuli vähän perässä, mutta

- Hallituksen esitys HE 9/2018 eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi annettiin eduskunnalle 1.3.2018.
- Eduskunta hyväksyi 13.11.2018 hallituksen esityksessä esitetyn uuden tietosuojalain ja siihen liittyvät muut lait hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti muutettuna.

Taustalla valtiovarainministeriön Juhta/VAHTI-yhteishankkeet

#tuki2018 #stöd2018

- Valtiovarainministeriön asettamat
  - Juhta – julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta
  - VAHTI – julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden johtoryhmä
- Yhteishankkeet

  1) Arjentietosuoja-videokoulutukset

  2) Tietosuojan, tietototurvan ja toiminnan jatkuvuutta kehittävät työpajat

  3) TAISTO18-harjoitus

  Yhteishankkeissa mukana: Kuntaliitto, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Oikeusministeriö, Valtiovarainministeriö, Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus, Valtori ja Väestörekisterikeskus

Taustalla valtiovarainministeriön Juhta/VAHTI-yhteishankkeet

#tuki2018 #stöd2018

- Yhteishankkeissa tuotettiin tietosuojakoulutusvideoita, nettitestejä ja järjestettiin työpajatilaisuuksia. Työpajoissa käsiteltiin laajasti tietosuoja-asetukseen eri osa-alueita, riskienhallintaa ja tietoturvallisuutta julkishallinnon näkökulmasta
- Yhteishankkeessa toteutettiin TAISTO18-harjoitus.

- Suunnittelu 11/2016-, toteutus 3/2017 – 12/2018

Yhteishankkeen syntyminen

#tuki2018 #stöd2018

Juhta asiantuntijaryhmä tietosuoja, tietoturva, varautuminen

VAHTI asiantuntijaryhmät

Juhta/VAHTI tietosuojan yhteishanke

”Olisin huolestunut, jollei julkishallinnosta löydy osaamista tietosuojan jalkauttamiseen”
(Kimmo Rousku joskus alkuvuonna 2017)

Yhteishankkeen tavoite

#tuki2018 #stöd2018

- Lisätä yleistä tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvää osaamista
- Tukea julkishallinnon organisaatioita tietosuoja-asetuksen osoitusvelvollisuuden toteuttamisessa
- Parantaa riskienhallintaa, tietoturvapoikkeamien ja jatkuvuuden hallintaa julkishallinnon organisaatioissa
- Koko julkiselle sektorille yhdessä

Mitä ollaan saatu aikaan?

#tuki2018 #stöd2018

- Innostettu ihmisiä ja kasvatettu tietoisuutta tietosuoja- ja tietoturva-asioihin
- Saavutettu huikeat katselumäärät videoille >600 000 katselijaa
- Arjen tietosuoja sivusto vuoden 2017 turvallisuusteko-finalisti
- Pidetty 18 + 1 (nuorten työpaja) työpajaa kattavasti eri tietosuojaan, tietoturvaan ja riskienhallintaan liittyvistä alueista
- Osallistuttu lukuisiin seminaareihin, koulutustilaisuuksiin, julkaistu kirjoituksia ja podcasteja
- Julkaistu materiaaleja mm. GDPR-itsearviointityökalu, TAOK-osoituskriteeristö
- Unohtamatta Nuorten työpajaa, TAISTO18 harjoitusta ja Tietosuojan ABC-videota (HAUS)
- Kaikki aineistot löytyvät

https://arjentietosuoja.fi/fi/#/front

https://vm.fi/juhta-vahti-yhteishankkeiden-materiaalit

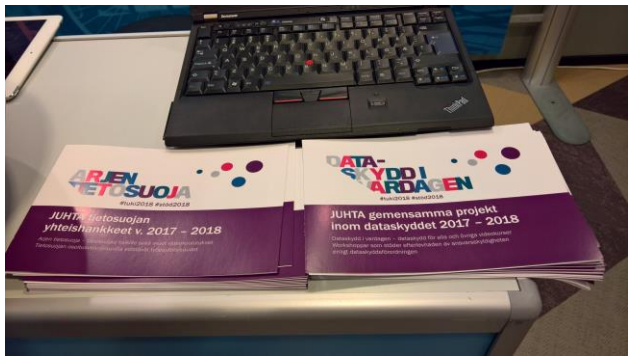

Miten tavoite saavutettiin?
Kiitos teille kaikille!

#tuki2018 #stöd2018

1) Arjentietosuoja-videokoulutukset

#tuki2018 #stöd2018

- Arjen tietosuojaa - tietosuojaa meille kaikille
  - Tekstitys suomi, ruotsi ja englanti
  - Yhteensä 243 200 katselukertaa
- Johdon ja esimiesten koulutusvideo
  - Tekstitys ruotsi
  - Yhteensä 17 700 katselukertaa
- Tietosuojaa henkilötietoja käsitteleville –video
  - Tekstitys suomi ja ruotsi
  - Yhteensä 38,200 katselukertaa

Yhteensä 299 100 katselukertaa, >0,6 m katselijaa

#tuki2018 #stöd2018

Kimmo Rousku
@kimmorousku

#JUHTA ja #VAHTI tuottavat #arjentietosuoja videokoulutuksia, tiivis kuvauspäivä edessä, eka video julkaistaan kesäkuun alussa #tuki2018

8.18 - 12. toukok. 2017

Ensimmäinen video kuvattiin 12.5.2018

Arjen tietosuojaa - tietosuojaa meille kaikille

2018

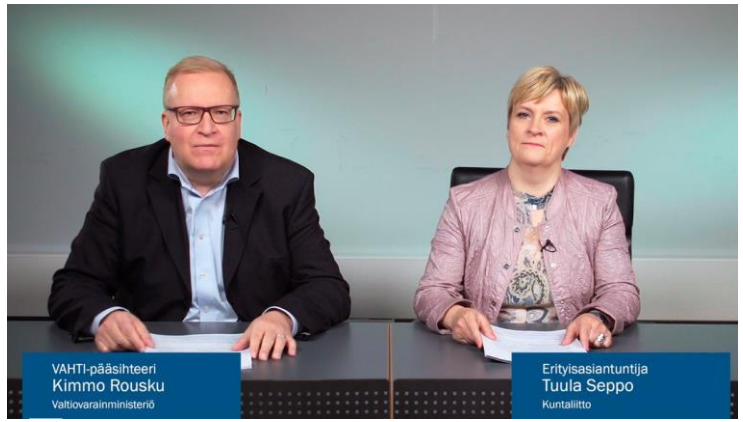

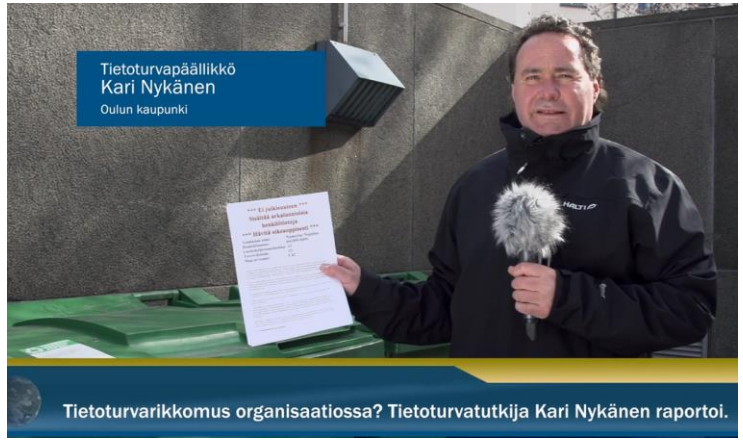

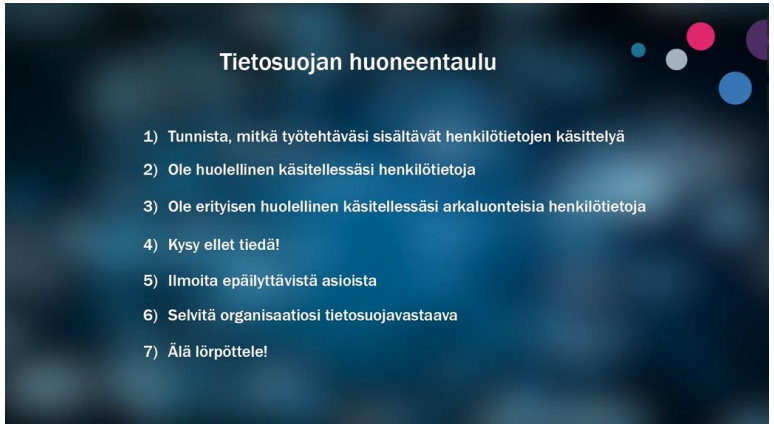

Toinen video esimiehille kuvattiin 22.8.2017

Kimmo Rousku @kimmorousku · 22. elok. 2017

#arjentietosuoja - voiko #TSAU #GDPR #tietosuoja olla iloinen asia? Tuleva johdon&esimiesten video päättyy iloisiin tunnelmiin :-) **#tuki2018**

#tuki2018 #stöd2018

Kimmo Rousku @kimmorousku · 13. lokak. 2017

#arjentietosuoja ja #MMKT -malli - toimintamalli turvalliseen työskentelyyn in action #TSAU #GDPR #**tuki2018** #VAHTI #JulkICT @VMuutiset

#tuki2018 #stöd2018

Kolmas video henkilötietoja käsitteleville kuvattiin 13.10.2018

Johdon ja esimiesten koulutusvideo

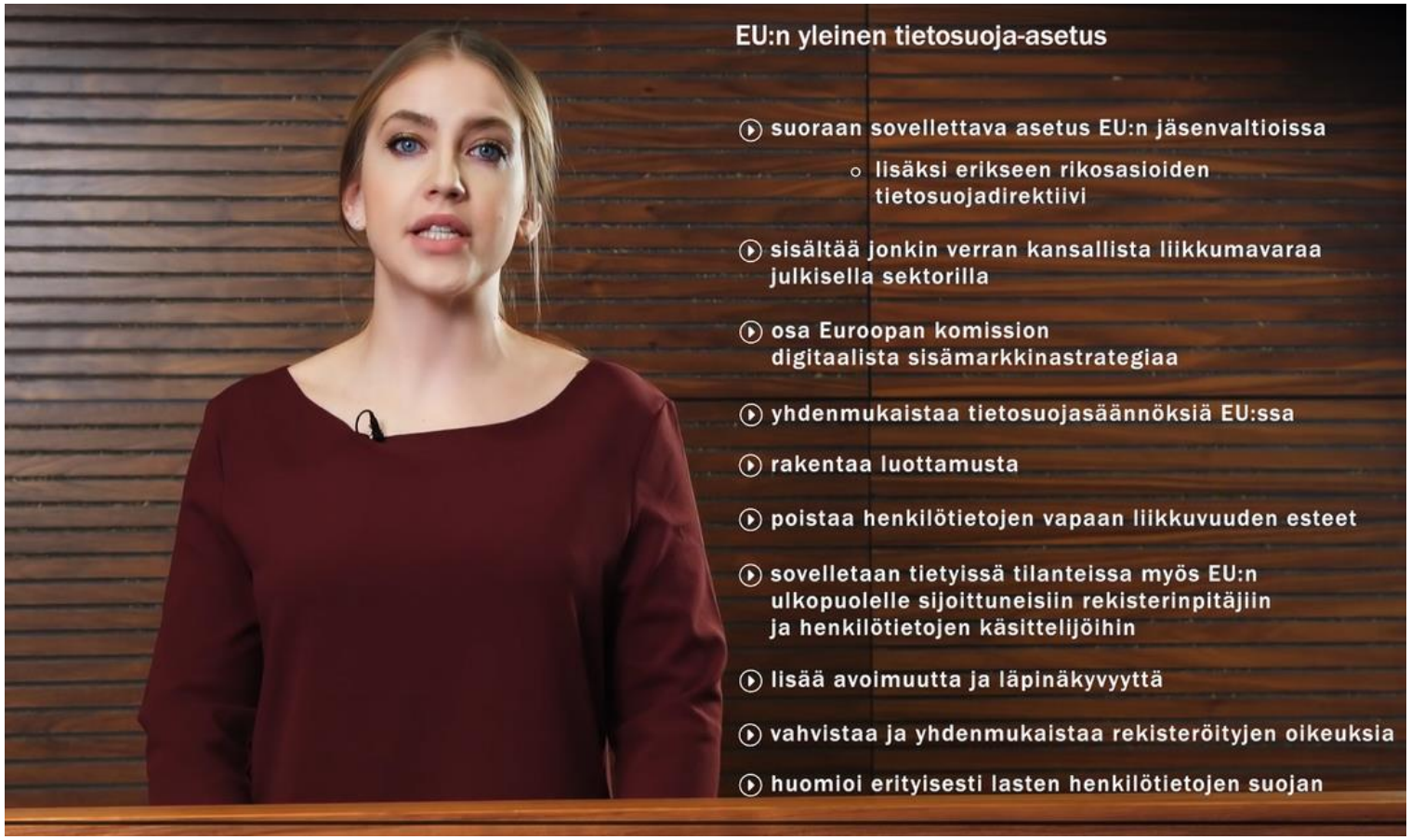

Tietosuojaa henkilötietoja käsitteleville –video

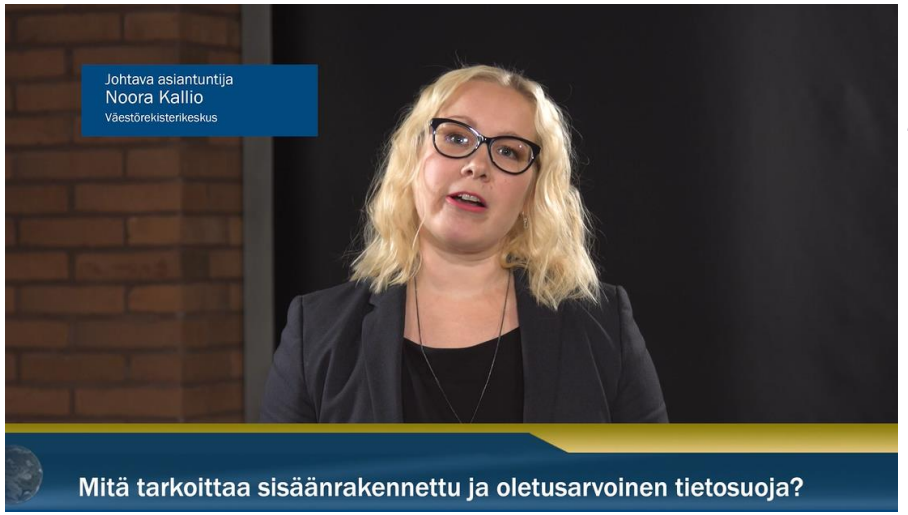

#tuki2018 #stöd2018

Även på svenska

#tuki2018 #stöd2018

Inhimilliset virheet - #MMKT-toimintamalli auttaa

- Keskeisin tietosuojan ja tietoturvan heikentäjä on meidän oma, inhimillinen toiminta – teemme inhimillisiä erehdyksiä - etenkin kiireessä

#tuki2018 #stöd2018

Digiturva

Digitaalinen turvallisuus

1. Riskienhallinta
2. Salasanojen hallinta
3. MMKT -toimintamalli turvalliseen työskentelyyn
4. Sähköpostiviestin peruuttaminen
5. Sähköpostin katumusviive
6. Osoitteen automaattitäydennyksen poistaminen
7. Tarkista linkin sisältö ennen kuin napsautat sitä
8. Turvapostin lähettäminen
9. Office -tiedoston lähettämisessä huomioitavaa
10. Jakelulistojen käyttäminen
11. Muita tietoturvavinkkejä

#tuki2018 #stöd2018

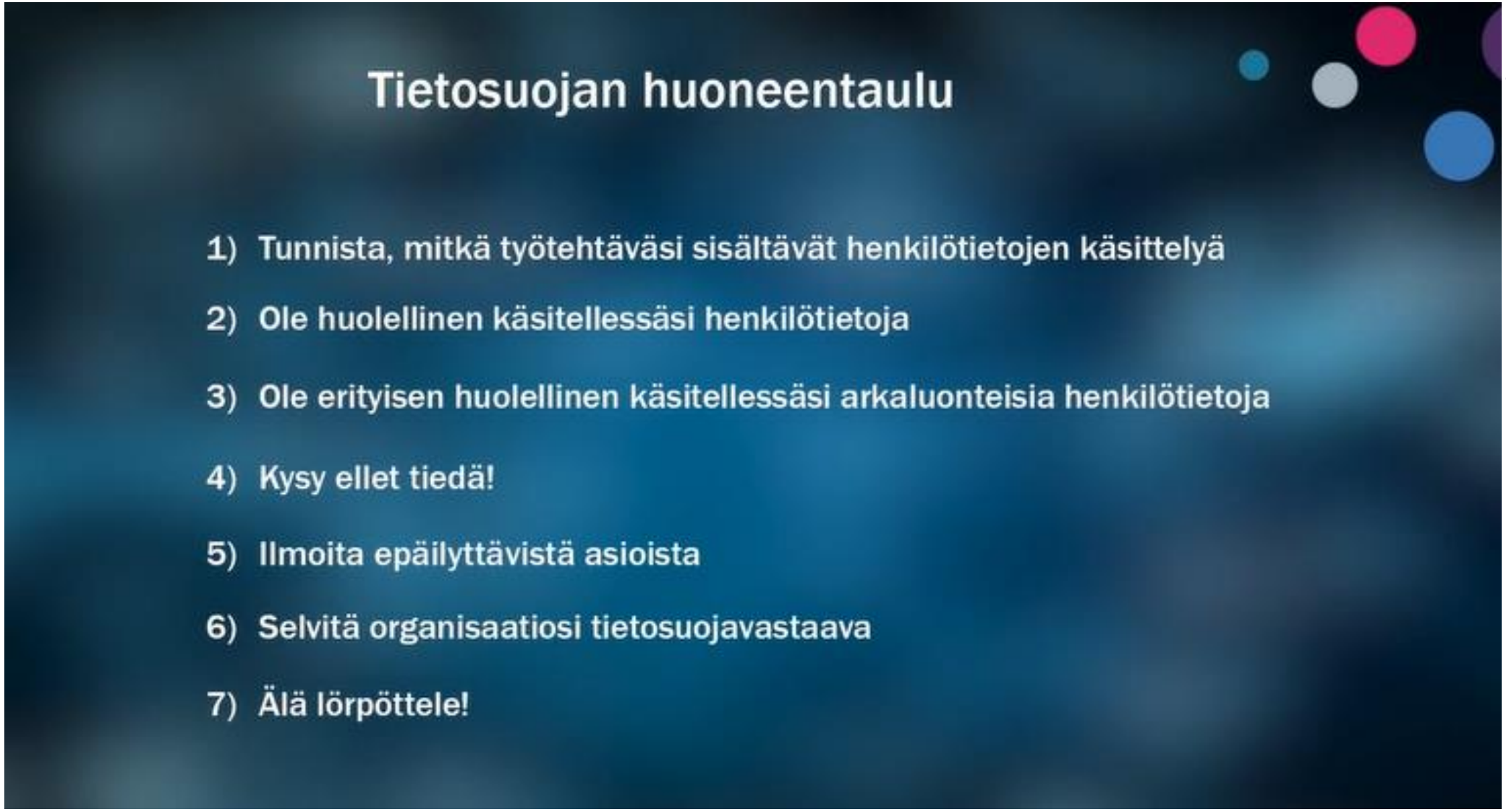

#tuki2018 #stöd2018

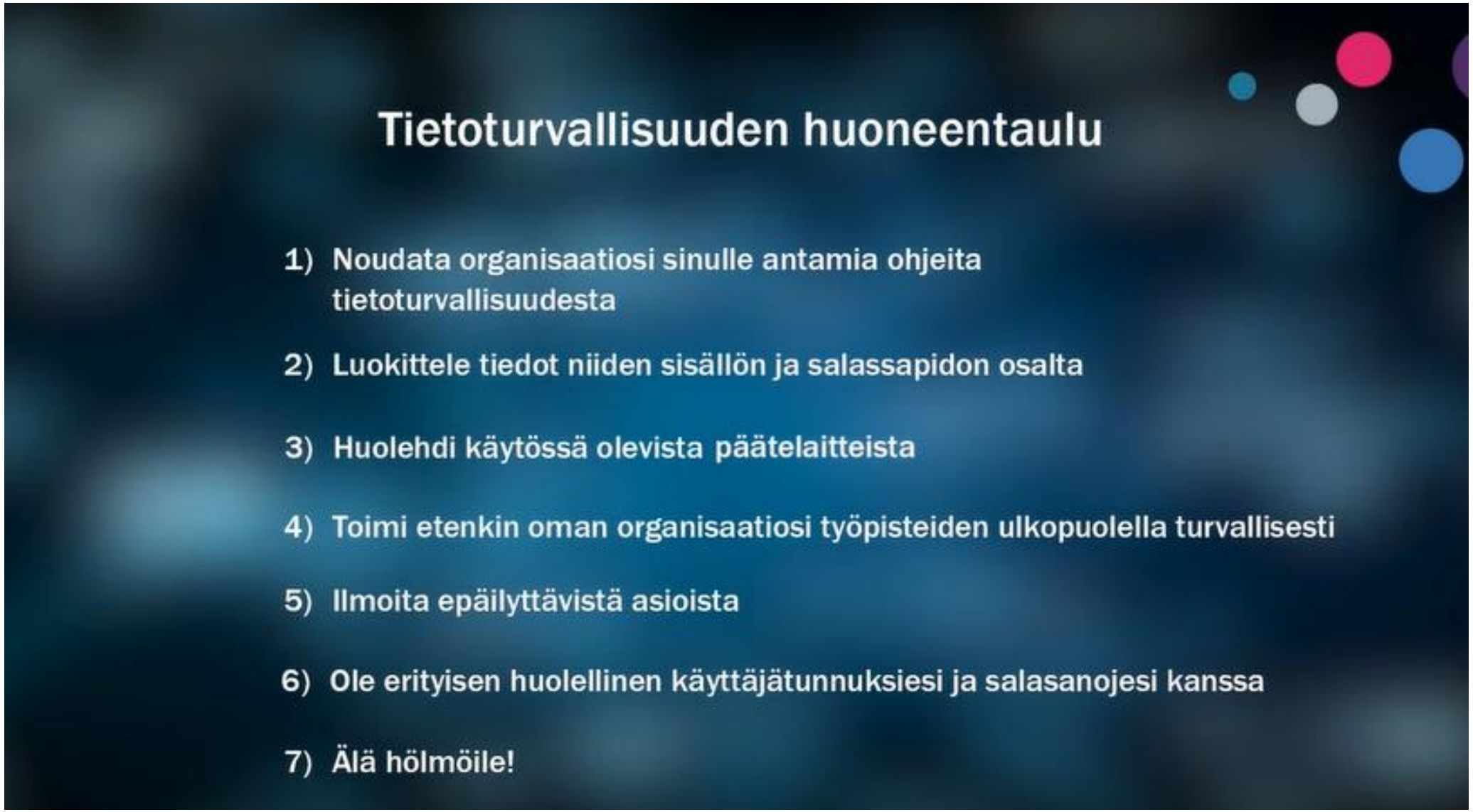

eOppiva – Tietosuojan ABC-verkkokurssi

#tuki2018 #stöd2018

- Virallinen julkaisu 9.10.2018 osana julkisen hallinnon digiturvaviikkoa

2) Tietosuojan, tietototurvan ja toiminnan jatkuvuutta kehittävät työpajat

#tuki2018 #stöd2018

- Järjestetty yhteensä 17 työpajaa 6/2017 – 11/2018 sekä vielä työpaja nuorille (30.11.) ja tämä hankkeen päätösseminaari 4.12
- Mukana lähes 300 julkisen hallinnon organisaatiota, lisäksi satoja muita organisaatioita on seurannut työpajojen nettilähetyksiä sekä tallenteita
- Tilaisuuksissa ollut paikan päällä yli 1200 asiantuntijaa (vain julkinen hallinto) ja >10 000 verkkolähetyksiä seuraamalla
- Mukana työpajoissa niitä toteuttamassa on ollut yli 70 alan asiantuntijaa, lisäksi julkaistu suuri määrä tukityökaluja sekä muita hyviä käytäntöjä

Tietosuojan, tietototurvan ja toiminnan jatkuvuutta kehittävät työpajat

Yhteishankkeiden materiaalit

Tälle sivulle kootaan tietosuojan yhteishankkeiden työpajatilaisuuksien verkkolähetyslinkit, materiaalit, työkalut, ryhmä- sekä kotitehtävät. Sivulla on listattu myös tulevat työpajatilaisuudet.

9.10 Tietosuojapäivän linkki nettilähetykseen - ohjelma sivun alareunassa

Työpajan suora lähetys PDF 135kB

Työpajatilaisuudet kuuluvat Arjen tietosuoja -kokonaisuuteen, josta kerrotaan tarkemmin arjentietosuoja.fi-sivustolla (http://www.arjentietosuoja.fi/).

Työpajojen työkalut ja yleiset materiaalit (työpajakohtaiset materiaalit ko. työpajan alla)
Työpajojen suunnitellut tuotokset (valmistuvat ennen toukokuuta)
Muita työpajoissa kerrottuja linkkejä

Tulevat työpajat

#18 Tietosuojan yhteishankkeen päätöstilaisuus Balderin talo, Aleksanterinkatu 12 (4.12.2018)

Pidetyt työpajat

#17 Työpajassa aiheina mm. tietosuoja työelämässä, sosiaalisessa mediassa, palvelumuotoilussa ja lasten oikeuksien kannalta. Lisäksi tietojohtamista, digiturvallisuutta ja Microsoftin toteuttamaa tietoturvaa ja -suojaa (19.11.2018)

#16 Tietosuojapäivä, huom! osallistuminen vain verkonvälityksellä, kts. http://vm.fi/digitaalisen-turvallisuuden-teemakuukausi (9.10.2018)

#15 Työpajassa mm. tietosuojalainsäädännön katsaus, tietosuoja tutkimuksissa ja Sanoma Groupissa, havaintoja digimaailmasta, tietoturva tiedonhallintalaissa ja toimitilaturvallisuus (24.9.2018)

#14. Tietosuoja sopimuksissa, oppilaitoksissa, paikkatiedoissa, Helsingin kaupungilla ja Ruotsissa. Lisäksi TAISTO18 –harjoitus ja tietotilinpäätösmalli (22.8.2018)

Työpajojen työkalut ja yleiset materiaalit

- JHS 166 Julkisen hallinnon IT-hankintojen yleiset sopimusehdot (JIT 2015)
- Toipumissuunnitelma sisällysluettelo (Word)
- Jatkuvuussuunnitelma sisällysluettelo (Word)
- Palveluiden kriittisyysluokittelutyökalu 14.3.2018 (xlsx)
- Palveluiden kriittisyysluokittelutyökalu (xlsx)
- Julkisen hallinnon GDPR-itsearviointityökalu – versio 12.2.2018 (xlsx)
- Video: MMKT (mitä, miten ja missä, kenelle, tarkista) -toimintamalli turvalliseen työskentelyyn (vimeo.com/241870225/5c636db27f)
- Video: MMKT (mieti, mitä, klikkaat turvallisesti) -toimintamalli turvalliseen työskentelyyn (https://vimeo.com/251654152/2cde17177d)
- EU-tietosuoja-asetus 2016/679 (www.privacy-regulation.eu/fi/index.htm)
- Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevan tiedonantovelvoitteen täyttäminen – mallipohja (Word)
- Julkisen hallinnon GDPR (tietosuoja-asetus) -itsearviointityökalu
- Tietojärjestelmien tietoturvavaatimuksia GDPR-näkökulmasta (Excel)
- Tietosuojaopas auttaa huomioimaan hankintojen uudet vaatimukset
- Tietoturvan ja tietosuojan perusasioiden tarkastuslista hankinnoissa ja projekteissa 25.10.2017 PDF 676kB

Sarjakuvat tietosuojasta (JPEG-muodossa)

- Tietojen kalastelu (myös ruotsiksi ja englanniksi)
- Vaitiolovelvollisuus
- Tietojen hävittäminen
- Appsien käyttö
- Esimerkin voima (myös ruotsiksi)
- MMKT toimintamalli

Työpajoissa: luentoja, ryhmätöitä ja kotitehtäviä

#tuki2018 #stöd2018

- Käsitelty: tietosuojaa ja tietoturvaa yleisesti, riskienhallintaa, kriisiviestintää, vaikutustenarviointia, sosiaalista mediaa, lasten oikeuksia, työelämän tietosuojaa, ohjelmistokehitystä, sopimuksia, hankintaa, jatkuvuuden hallintaa, koulujen tietosuojaa ym.

- Palaute välillä 3.55-4.58

"Erittäin hyvää, että järjestätte näitä työpajoja. Erittäin hyvää, että niihin voi osallistua nettilähetyksen kautta ja että kirjallisen materiaalin saa sähköpostitse. "

"Puhujat olivat ammattilaisia ja tunsivat asiansa."

"Kiitos JUHTA ja VAHTI loistavasta työstä koko kansakunnan eteen. Jatkakaa samalla mallilla niin hyvä tästä tulee."

Työpajoissa myös kotitehtäviä

#tuki2018 #stöd2018

- Esimerkki ensimmäisen työpajan kotitehtävästä
- 1. Johdon **sitoutuminen**, onko johto tietoinen vastuustaan?
- 2. Onko tietosuojan **kehittämisprojekti** aloitettu
- 3. Onko olemassa tietosuojan **johtamismalli** (tietosuojavastaava, tietosuojaryhmä yms.)?
- 4. Mitä **tietovarantoja** (henkilörekistereitä) on olemassa? Missä henkilötietoja käsitellään? Onko olemassa olevia rekisteriselosteita?
- 5. Onko olemassa ohjeistus siitä, miten erilaisia henkilötietojen **luokkia** käsitellään
- 6. Onko näistä olemassa **ohjeistusta** henkilötietojen käsittelyyn (oma henkilökunta, ulkopuoliset henkilöt, alihankkijat tai muut käsittelijät)
- 7. Koskeeko organisaatiota **erityislainsäädäntöä**, joka vaikuttaa sen toimintaan esimerkiksi henkilötietojen käsittelyosalta?
- Vielä riskienhallinnasta
- 1. Selvitä, onko organisaatiossa voimassa oleva **riskienhallintapolitiikkaa** tai muuta riskienhallintaa liittyvää, organisaation johdon vastuuttamaa linjausta?
- 2. Miten edellisessä kohdassa oleva politiikka tai linjaus **toimii** käytännössä

VAHTI @vm_vahti · 12. kesäk. 2017

#JUHTA #arjentietosuoja **#tuki2018** työpaja jatkuu-Reijo Aarnio tuo TSVn terveiset #GDPR yhteishankkeelle => katso> mediaserver.fi/live/juhta

#tuki2018 #stöd2018

Tietosuojavaltuutetun toimisto Reijo Aarnion johdolla on ollut koko hankkeen ajan aktiivisesti mukana.

Ensimmäisen työpajan ohjelma:

#tuki2018 #stöd2018

#tuki2018 #stöd2018

Tilaisuuden ohjelma

8.30	Kahvi
9.00	Tilaisuuden avaus – Tuula Seppo, Kuntaliitto & Kimmo Rousku, valtiovarainministeriö
9.30	KPMG:n työpajoista vastaavat konsultit esittäytyvät (Mikko Viemerö, Osmo Salo, Tuomo Kuusinen, Juho Rehakka, Ari-Martti Pohtola, Timo Haukola)
9.40	Tietosuoja-asetuksen osoitusvelvollisuus (kokonaiskuva)
10.30	Bio- ja jaloittelutauko
10.40	Työpaja jatkuu
12.15	Lounastauko (omakustanne)
---	---
13.00	Tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnion tervehdys
13.15	Riskienhallinta-osuus käynnistyy
14.30	Kahvitauko
14.45	Työpaja jatkuu
16.00	Yhteenveto – mitä ja miten organisaation tulisi työpajassa läpikäytyjä asioita edistää omassa organisaatiossa ?
16.15	Työpaja päättyy

Historian havinaa ... 12.6.2017

VAHTI @vm_vahti · 12. kesäk. 2017

#Arjentietosuoja **#tuki2018** #stöd2018 ensimmäinen työpaja vauhdissa - paikalla ja netissä >200 osallistujaa - seuraa mediaserver.fi/live/juhta

Esimerkki työpajan ohjelmasta #7

#tuki2018 #stöd2018

Ohjelma:

8.30	Kahvi
9.00	Tilaisuuden avaus – Tuula Seppo, Kuntaliitto & Kimmo Rousku, valtiovarainministeriö
9.15	Mitä tulee huomioida tietoturvapoikkeama- ja tietosuojaloukkaustilanteessa – Poliisin näkökulma, **Rikosylikomisario Tero Muurman,** Keskusrikospoliisi
10.00	Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen; lasten erityisaseman huomioiminen
10.45	Biotauko
11.00	Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen; lasten erityisaseman huomioiminen
12.00	Lounastauko (omakustanne)
13.00	Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen palvelut tietoturvaloukkaustapauksissa, **johtava asiantuntija Kauto Huopio**, Viestintäviraston kyberturvallisuuskeskus
14:00	Tietoturvapoikkeama- ja tietosuojaloukkaustilanteiden hallinta, osa 2 – tarvittavien prosessien ja kyvykkyyksien kehittäminen sekä ohjeistus ja koulutus, tarvittava yhteistyö eri toimijoiden kesken
15.00	Kahvitauko
15.15	Edellisen kerran kotitehtävän purku
16.00	Kotitehtävän esittely ja yhteenveto
16.15	Työpaja päättyy

#tuki2018 #stöd2018

Kimmo Rousku @kimmorousku · 13. helmik.

Reijo Aarnio: "Kaarle XII-malli ei riitä - (tietosuoja)lakimies ei voi paukutella siellä illalla henkseleitään todeten että olemme compliance. Nyt se pitää pystyä osoittamaan". Loistava vertaus - osoitusvelvollisuus on päivän sana - siis sanoista kykyihin - 101 päivää aikaa #GDPR

#tuki2018 #stöd2018

- Mitä se osoitusvelvollisuus tarkoittaakaan ;-) ?
- Henkilötietojen käsittely palvelee ihmistä
- Luottamus ja toisten ihmisten kunnioittaminen

#tuki2018 #stöd2018

Seurasimme myös tietosuoja-ajan kulumista

EU-yleinen tietosuoja-asetus

Ja tänään ...

346 päivää soveltamiseen

Lopuksi vielä työpaja nuorten kanssa

#tuki2018 #stöd2018

Toteutimme työpajan yhdessä:

Unicefin, Mannerheimin lastensuojeluliiton, Pelastakaa lapset ry:n, Kuntaliiton ja Väestörekisterikeskuksen kanssa sekä päähenkilöiden eli 23 oppilasta Hiidenkiven koulun 9-luokan oppilaita

Miten julkishallinnon tulisi kertoa nuorille?

Tietoturva nuorten silmin

- vahvisti Kimmon uskoa siihen, että nuoret hallitsevat älypäätelaitteiden turvallisuuden kuin valtaosalla vanhemmat

Vinkki: luottakaa lapsiinne ☺

Terveisiä nuorilta

#tuki2018 #stöd2018

- Käsittelimme sitä, mitä koulu käsittelee oppilaiden tietoja
- Nuoret toivoivat yhteistä työpajaa, missä korostuvat selkeys, asiantuntijuus, helppokielisyys ja konkretia nuorten kannalta
- Mitä hyötyä siitä on nuorelle, että hän osaa näitä asioita
- Mielellään työpaja, missä paikalla asiantuntija vastaamassa kysymyksiin ja saavutettavissa myös jälkikäteen
- Mielellään myös etukäteismateriaalia

Rauna Rahja
@RaunaRahja

Seurataan

Jes, ihan paras tapa viettää marraskuinen perjantai-iltapäivä! Kiitos kaikki, mm. @kirsi_pollari, @lastensuojeluKL, @IreneLeino, @unicef_fi @pelastakaalapse, @jonna_maarit ja @kimmorousku muut timangit, upeeta saada olla mukana ja yhdessä tehdä! 💎

Irene Leino @IreneLeino
Perjantai-iltapäivän huipentuma: Tietosuojatyöpaja 9-luokkalaisten kanssa. Nuoret miettivät parempaa tietosuojaohjeistusta ja käytäntöjä eri yrityksille ja julkishallinnon virastoille #lastenoikeudet #tietosuoja #yksityisyydensuoja #DesigningForChildrensRights

Kimmo Rousku
@kimmorousku

Erilainen työpaja - aikuiset odottamassa ~25 hengen nuoren näkemyksiä tietosuojasta ja tietoturvasta. Päivän lopuksi myös me tiedämme paremmin, miten näistä asioista tulisi heille kertoa, @VRK_Uutiset #digiturva #arjentietosuoja @Tietosuoja_DPA #tietosuoja #GDPR

tuki2018 #stöd2018

Palautekyselyn tuloksia – TAOK ja yhteishankkeen palautteet

N=55 vastaajaorganisaatiota

TAOK-tietosuoja-asetuksen osoituskriteeristö

#tuki2018 #stöd2018

Tietosuoja-Asetuksen OsoitusKriteeristö

Tämän työkalun avulla organisaationne voi arvioida, kuinka hyvin se on saavuttanut arviointihetkellä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen asettamia velvoitteita

Laita x -merkki (pieni x-kirjain) johonkin neljästä osa-alueesta - saat sen mukaisesti pisteitä +1 ja -1 välillä.

Pystytkö osoittamaan, että olet organisaatiosi on toteuttanut ja dokumentoinut:

		Osa-alue kunnossa	Osittain kunnossa	Ei ole kunnossa	Emme tiedä	Pisteet
1	Milloin organisaatiosi toimii rekisterinpitäjänä ja milloin se toimii henkilötietojen käsittelijänä				x	-1
2	Että seloste käsittelytoimista (30 art.) on laadittu				x	-1
3	Sen miten tietosuojaperiaatteet (5 art.) toteutuvat organisaatiosi toiminnassa				x	-1
4	Missä tietojärjestelmissä käsittelette henkilötietoja ja mitä henkilötietoja organisaatiollasi on				x	-1
5	Noudattamasi informointikäytännöt				x	-1
6	Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet				x	-1
7	Tarvittavat sisäiset ja ulkoiset ohjeet					-1,0
	- riskiarviointien tekeminen				x	-1
	- tekniset ja organisatoriset suojaustoimet				x	-1
	- rekisteröityjen oikeuksien toteuttaminen				x	-1
	- henkilöstölle ja muille henkilötietojen käsittelijöille				x	-1
	- sisäisistä tarkastuksista ja auditoinneista				x	-1
8	Tarvittaessa suorittamasi vaikutustenarvioinni & ennakkokuulemiset				x	-1
9	Henkilötietojen tietoturvaloukkausten hallintaprosessi (DBN)				x	-1
10	Tietosuojavastaavaa koskevat asiat (esimerkiksi nimeäminen, tehtäväkuvaus, vastuut jne)				x	-1
11	Että sopimushallintasi on kunnossa				x	-1
12	Yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevat vastuualueet				x	-1
13	Mahdollinen henkilötietojen 3. maihin tapahtuvat siirrot				x	-1
14	Tarvittavat sisäiset ja ulkoiset ohjeet koskien tietoturvallisuutta, esimerkiksi					-1,0
	- toimitilojen tietoturvallisuutta koskevat ohjeet (esimerkiksi henkilöstön ja vieraiden liikkuminen toimitiloissa)				x	-1
	- tietoaineistojen käsittelyohjeet sisältäen esimerkiksi ohjeet henkilötietojen ja salassa pidettävien tietojen käsittelystä eri palveluissa				x	-1
	- ohjeet tietoturva- tai henkilötietojen käsittelyyn liittyvän poikkeaman ilmoittamiseksi				x	-1
15	Että olet kouluttanut itsesi ja henkilöstösi tietosuojan ja tietoturvallisuuden osalta				x	-1
16	Sen, miten edellä olevat kohdat muuttuvat toiminnaksi, kulttuuriksi ja asenteeksi organisaatiossasi				x	-1

Yhteenveto

Organisaationne saa arviointihetkellä **-16 pistettä**

Tietosuoja-Asetuksen OsoitusKriteeristö

Tämän työkalun avulla organisaationne voi arvioida, kuinka hyvin se on saavuttanut arviointihetkellä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen asettamia velvoitteita

#tuki2018 #stöd2018

Pystytkö osoittamaan, että olet organisaatiosi on toteuttanut ja dokumentoinut:

		Osa-alue kunnossa	Osittain kunnossa	Ei ole kunnossa	Ei ole kunnossa kpl	Emme tiedä kpl
1	Milloin organisaatiosi toimii rekisterinpitäjänä ja milloin se toimii henkilötietojen käsittelijänä	3,82				
2	Että seloste käsittelytoimista (30 art.) on laadittu		3,44		2	
3	Sen miten tietosuojaperiaatteet (5 art.) toteutuvat organisaatiosi toiminnassa		3,41		1	
4	Missä tietojärjestelmissä käsittelette henkilötietoja ja mitä henkilötietoja organisaatiollasi on		3,61			
5	Noudattamasi informointikäytännöt		3,54			
6	Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet	3,73				
7	Tarvittavat sisäiset ja ulkoiset ohjeet					
	- riskiarviointien tekeminen		3,04		9	1
	- tekniset ja organisatoriset suojaustoimet		3,34		1	1
	- rekisteröityjen oikeuksien toteuttaminen		3,68			
	- henkilöstölle ja muille henkilötietojen käsittelijöille		3,44		1	
	- sisäisistä tarkastuksista ja auditoinneista			2,78	15	3

8	Tarvittaessa suorittamasi vaikutustenarvioinni & ennakkokuulemiset			2,73	19	3
9	Henkilötietojen tietoturvaloukkausten hallintaprosessi (DBN)		3,57		2	
10	Tietosuojavastaavaa koskevat asiat (esimerkiksi nimeäminen, tehtäväkuvaus, vastuut jne)	3,77			1	1
11	Että sopimushallintasi on kunnossa		3,13		5	1
12	Yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevat vastuualueet		3,22		8	2
13	Mahdollinen henkilötietojen 3. maihin tapahtuvat siirrot		3,5		2	1
14	Tarvittavat sisäiset ja ulkoiset ohjeet koskien tietoturvallisuutta, esimerkiksi					
	- toimitilojen tietoturvallisuutta koskevat ohjeet (esimerkiksi henkilöstön ja vieraiden liikkuminen toimitiloissa)		3,55		3	
	- tietoaineistojen käsittelyohjeet sisältäen esimerkiksi ohjeet henkilötietojen ja salassa pidettävien tietojen käsittelystä eri palveluissa		3,52		2	
	- ohjeet tietoturva- tai henkilötietojen käsittelyyn liittyvän poikkeaman ilmoittamiseksi	3,71			1	
15	Että olet kouluttanut itsesi ja henkilöstösi tietosuojan ja tietoturvallisuuden osalta		3,63			
16	Sen, miten edellä olevat kohdat muuttuvat toiminnaksi, kulttuuriksi ja asenteeksi organisaatiossasi			2,96	6	

keskiarvo: 3,41

Juhta/VAHTI-tietosuojayhteishankkeiden palautekysely

#tuki2018 #stöd2018

KAAVIO TAULUKKO

1a. Arjen tietosuojaa – tietosuojaa meille kaikille, Johdon ja esimiesten -koulutusvideo ja Tietosuojaa henkilötietoja käsitteleville -koulutusvideo

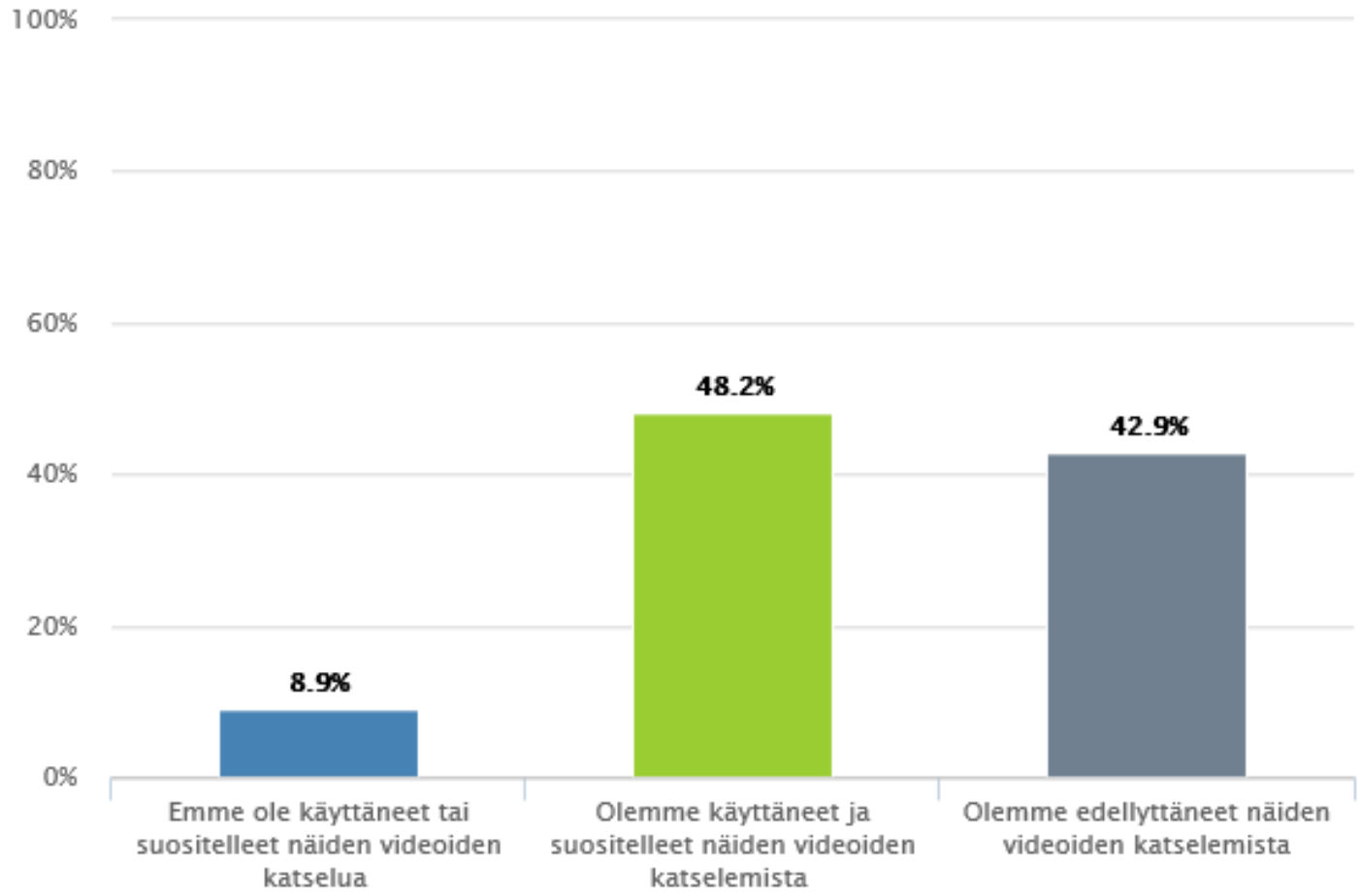

Juhta/VAHTI-tietosuojayhteishankkeiden palautekysely

#tuki2018 #stöd2018

KAAVIO TAULUKKO

1b. Kokonaisarvosana asteikolla 1-5 Arjen tietosuoja -videoista kokonaisuutena:

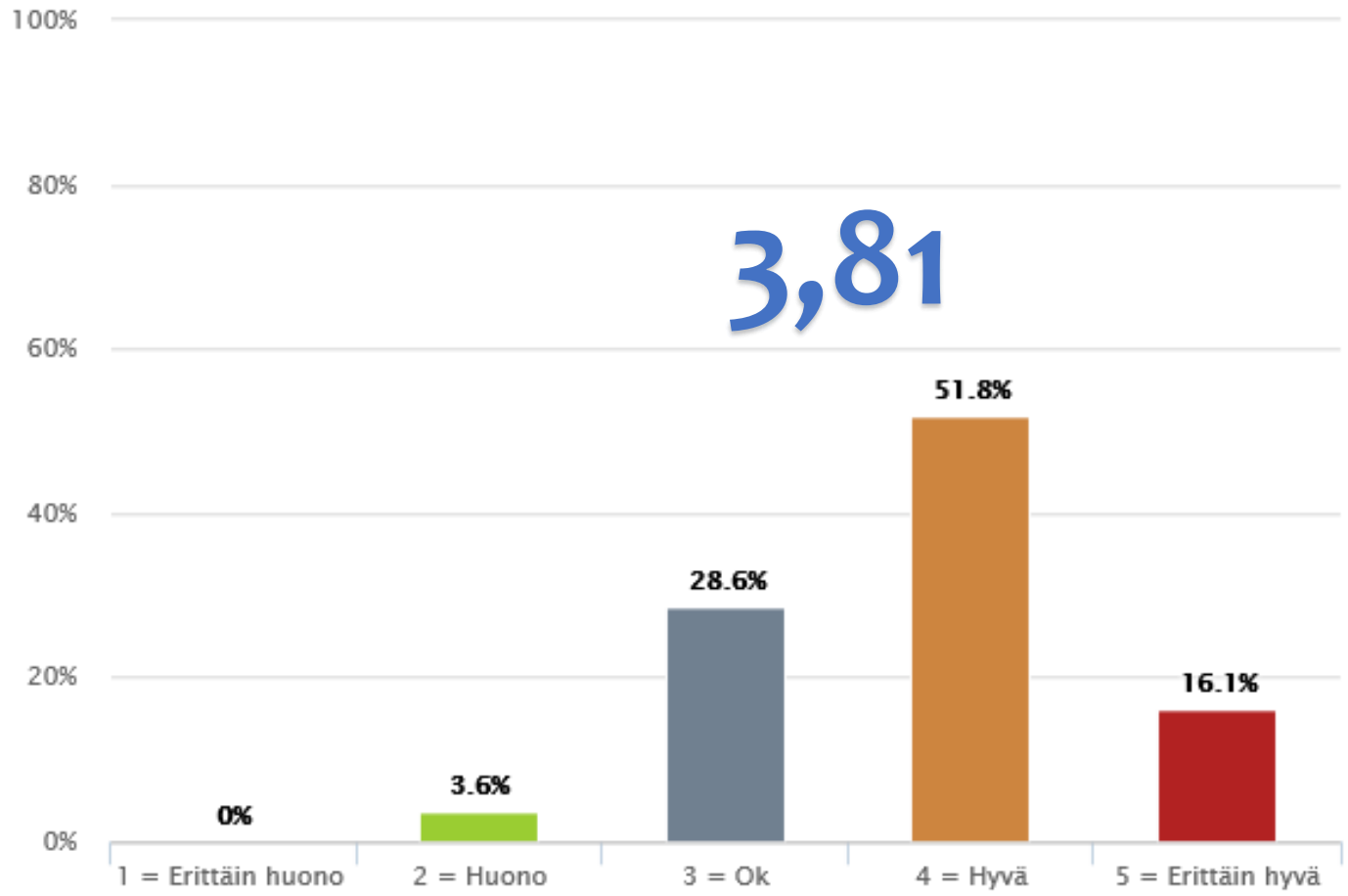

Juhta/VAHTI-tietosuojayhteishankkeiden palautekysely

#tuki2018 #stöd2018

KAAVIO TAULUKKO

2b. Miten paljon olette hyödyntäneet omassa tietosuoja ja -turvatyössä työpajojen oppeja ja materiaaleja?

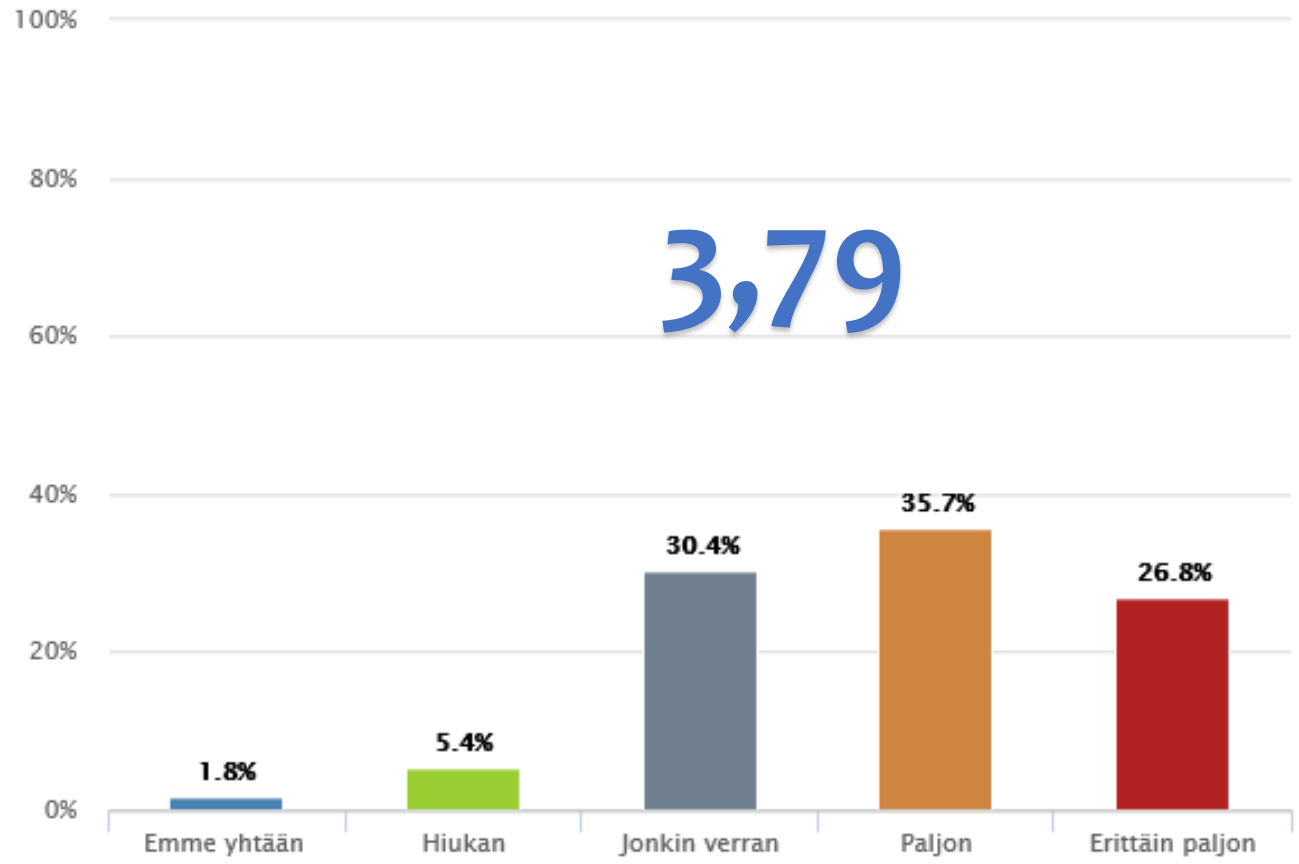

Juhta/VAHTI-tietosuojayhteishankkeiden palautekysely

#tuki2018 #stöd2018

KAAVIO TAULUKKO

2c. Kokonaisarvosana työpajatilaisuuksista asteikolla 1-5:

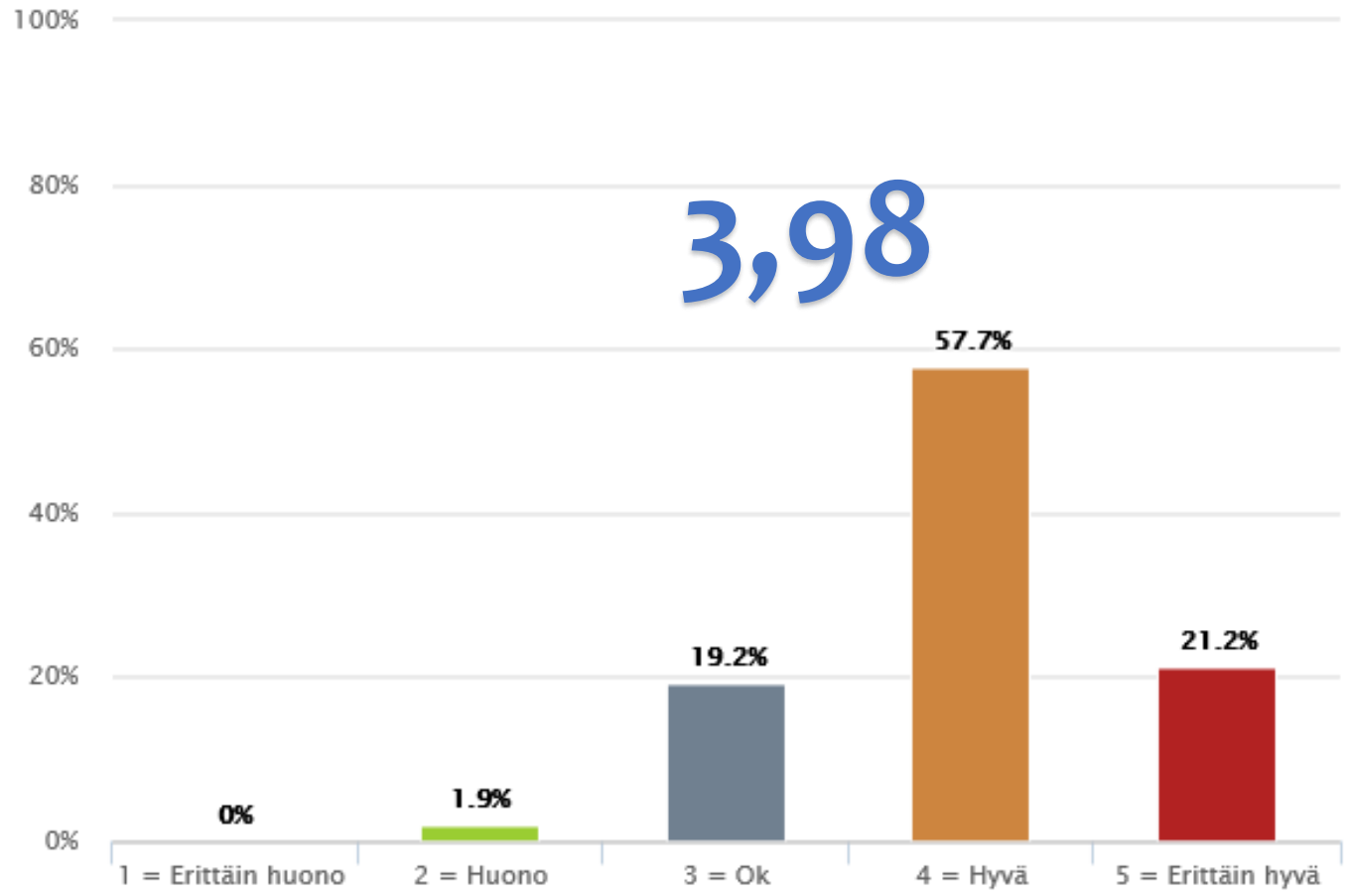

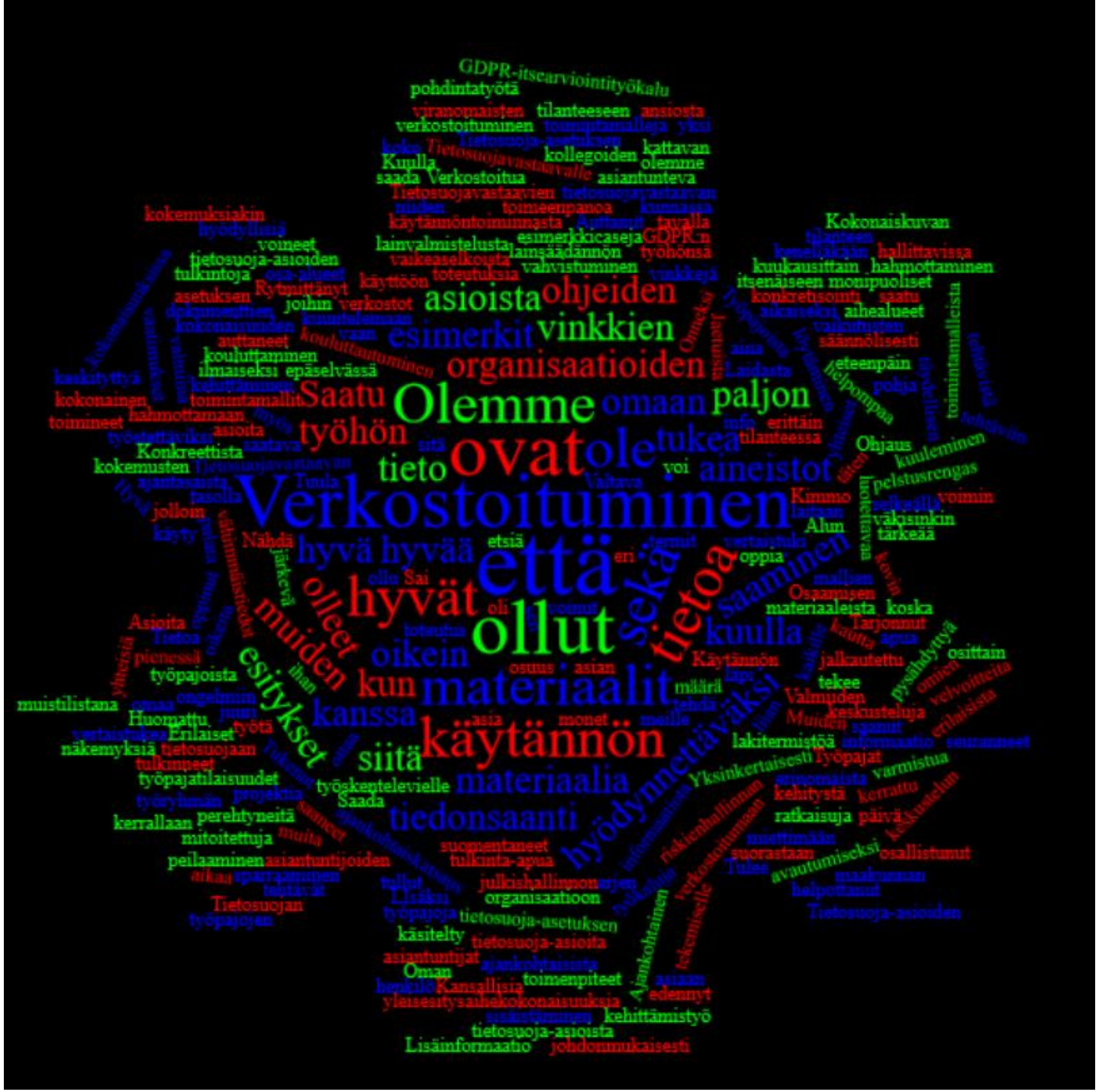

#tuki2018 #stöd2018

3) TAISTO18-harjoitus

#tuki2018 #stöd2018

- Mitä enemmän digitalisoimme ja siirrämme toimintaa digitaaliseen toimintaympäristöön, sitä enemmän meillä on uudenlaisia tähän liittyviä uhkia
  - Tekniset, ICT-toimintaan liittyvät häiriöt
  - Tietoverkko- ja kyberrikollisuus sekä muut toimijat
- Uhkien ohella pitää ennen kaikkea miettiä **mahdollisuuksia**, joita uudenlaiset teknologiaratkaisut ja niiden varaan rakennettavat uudet digipalvelut mahdollistavat, tunnistaen kuitenkin niihin liittyvät em. uhat
  - Käytännössä tämä tapahtuu aktiivisella riskienhallinnalla, vaatimustenmukaisuuden toteuttamisella sekä toimivilla prosesseilla
  - Erityisesti uudet prosessit ja ohjeet edellyttävät harjoittelua => siksi TAISTO18-harjoitus

TAISTO

3) TAISTO18-harjoitus

#tuki2018 #stöd2018

- Harjoituksen taustalla yhteishanke ja 25.5.2018 sovellettavaksi tulilut EU:n yleinen tietosuoja-asetus
  - Asetus toi uusia vaatimuksia henkilötietojen käsittelyyn rekisterinpitäjille ja henkilötietojen käsittelijöille, mutta samalla heille ja rekisteröidyille (asiakkaat, kansalaiset) myös uusia mahdollisuuksia.
  - Valtaosa näistä myös julkista hallintoa koskevista vaatimuksista koskevat tietosuojan toteuttamista, mutta osin myös tietoturvallisuutta.
  - Eräs keskeisimmistä muutoksista liittyy **henkilötietojen tietoturvaloukkauksiin** ja niistä tehtäviin ilmoituksiin ja sekä loukkausten hallinnassa edellytettäviin prosesseihin.
    - Esimerkiksi jokaisen organisaation loukkaustilanteessa arvioida, millainen uhka tilanteessa syntyy rekisteröidylle ja toteuttaa riskiarvioinnin perusteella tarvittavat toimenpiteet, esimerkiksi ilmoittaa tarvittaessa viranomaisille ja rekisteröidyille tapahtuneesta.

TAISTO

3) TAISTO18-harjoitus

#tuki2018 #stöd2018

- Harjoituksessa oli kaksi päätavoitetta:
  - Kehittää organisaation tietoturvallisuuden hallintaa tietoturvaloukkauksissa, erityisesti tietoturvapäivitysten hallinnan osalta
  - Kehittää organisaation henkilötietojen tietoturvaloukkauksissa tarvittavia prosesseja, muun muassa kyky arvioida syntynyttä riskiä ja tehdä sen perusteella tarvittavat viranomaisilmoitukset sekä kriisiviestintä

TAISTO

3) TAISTO18-harjoitus

- Ilmoittautuminen käynnistyi kesäkuussa, mukana noin 230 julkisen hallinnon organisaatiota
- Elokuussa julkaistu ja lokakuussa päivitetty TAISTO18-harjoituskäsikirja
  - valmistautuminen harjoitukseen sekä harjoituksen eteneminen

Anu Vehviläinen
kunta- ja uudistusministeri, valtiovarainministeriö

Poliisiylijohtaja
Seppo Kolehmainen

TAISTO

#tuki2018 #stöd2018

TAISTO18-harjoituspäivä – millainen kriisi Suomea kohtasi?

TAISTO

1/10 TAISTO18-harjoitus: Viestintävirasto ilmoittaa vakavasta nollapäivähaavoittuvuudesta, joka edellyttää välittömiä toimenpiteitä organisaatioissa

2/10 TAISTO18-harjoitus: Aktivistiryhmä on ilmoittautunut murtautuneensa suureen määrään suomalaisia verkkopalveluita

3/10 TAISTO18-harjoitus: Aktivistiryhmä on julkaissut tietoja suomalaisten organisaatioiden henkilöstöstä

4/10 TAISTO18-harjoitus – raportointipiste 1 – aamupäivä

5/10 TAISTO18-harjoitus: Aktivistiryhmä on julkaissut uusia tietoja suomalaisten organisaatioiden henkilöstöstä

6/10 TAISTO18-harjoitus: Media haluaa tietää, mikä teidän organisaationne tilanne on

7/10 TAISTO18-harjoitus: Taisto-TV:n toimittaja haluaa lisätietoja teiltä koskien tämän päivän tapahtumia

8/10 TAISTO18-harjoitus – raportointipiste 2 – iltapäivä

9/10 TAISTO18-harjoitus: Harjoitus on päättymässä – tiivistäkää päivän keskeiset havainnot oman toimintanne kehittämisen varmistamiseksi

10/10 TAISTO18-harjoitus: Harjoitus on päättynyt – palautekysely ja miten tästä eteenpäin?

Meidän ryhmän nimi on Tietovuoto.

Väestörekisterikeskus @VRK_Uutiset · 29. marrask.

Marraskuussa Suomen julkinen hallinto harjoitteli #tietoturva'loukkausten hallintaa yhteisessä #TAISTO18-harjoituksessa. Uhkia ei voi täysin välttää, mutta niihin voi varautua ja välttää siten pahimmat vahingot. vrk.fi/artikkeli_e/-/... #digiturva #**tietosuoja**

#tuki2018 #stöd2018

#tuki2018 #stöd2018

Mitä TAISTO18-harjoituksesta voidaan ottaa opiksi?

TAISTO

Tärkeimmät havainnot

#tuki2018 #stöd2018

- Harjoitus on ollut menestys, tilastotietoa 102 vastaajan osalta:

- Millaisen arvosanan antaisitte Väestörekisterikeskukselle koskien harjoitusta edeltäviä toimenpiteitä? **4,39**
- Millaisen arvosanan antaisitte Väestörekisterikeskukselle harjoituspäivän toteutumisesta? **4,42**
- Millaisen arvosanan antaisitte valmistautumisesta harjoituspäiväänne? **4,03**
- Millaisen arvosanan antaisitte harjoituspäivästä? **4,33**

TAISTO

- Yleisimmät kehityskohteet
  - vastuiden ja roolien selkiyttäminen liittyen tietoturvaan, tietosuojaan ja kriisiviestintään
    - Organisaation sisällä sekä palvelutoimittajien osalta
  - henkilöstön jatkuva koulutus ja harjoittelu
    - Useat henkilöt kävivät prosessit läpi nyt 1. kertaa
  - ohjeiden läpikäynti ja päivittäminen liittyen tietoturvaan, tietosuojaan ja kriisiviestintään

Tärkeimmät havainnot

#tuki2018 #stöd2018

- Yleisimmin hyvin toimivat asiat
  - organisaation sisäinen yhteistyön sujuvuus
  - organisaatioiden johdon ja asiantuntijoiden sitoutuminen vastuulliseen toimintaan kriisitilanteessa
  - organisaation harjoituksessa käyttämät omat palvelut toimivat pääosin hyvin
    - Toisaalta, tässä kuvitellussa tilanteessa häiriö ei koskenut esimerkiksi organisaation perus-ICT-teknologiaan liittyviä palveluita kuten sähköposti tai pikaviestintäohjelmat, joita harjoituksessa on paljon hyödynnetty

TAISTO

Ketkä osallistuivat – erillinen listaus

#tuki2018 #stöd2018

Osallistuneet organisaatiot	
Kuntia	117
Valtionhallinnon organisaatioita	73
Sairaanhoitopiiri tai muu sote-toimija	12
Yliopisto tai muu korkeakoulu, AMK	14
Muut, oy, kuntayhtymät	15
Kaikki yhteensä	231

- Saimme vajaat 250 ilmoittautumista, mutta kaikki organisaatiot eivät pystyneet osallistumaan toivomallaan tavalla.
- Harjoituksiin on osallistunut ~230 organisaatiota, viimeisen harjoituspäivän osalta saamme lopulliset tiedot perjantaina.

Harjoitukseen käytetyt resurssit – n=82 organisaatiota

#tuki2018 #stöd2018

- Alustavat tiedot – 82 organisaation palaute
  - Harjoitukseen valmistautuminen ennakolta 566 htp
  - Harjoituspäivän osalta 703 htp
  - Osallistuneiden eri henkilöiden määrä 683 henkilöä
- Koko harjoitus – arvio nyt toteutuneen perusteella
  - Koko harjoituksen osalta – yhteensä ~4000 htp ja >2100 eri henkilöä
- Lisäksi ulkopuolisia asiantuntijoita (ostopalvelu) on käytetty noin 43 htp verran (koko harjoituksen arvio 130 htp) edestä, ennen kaikkea tarkkailijoina
- Kustannukset täten organisaatioiden osalta koostuvat pääosin omasta työstä
- VRK:n kustannukset vielä tarkentumatta, mutta jäävät alle budjetin (30 000 €) – täten harjoituksen toteuttaminen on maksanut alle 100 € / harjoitusorganisaatio.

TAISTO

Kannattaa kuitenkin huomata

- Harjoitustoiminnalla on keskeinen merkitys siihen, mikä on organisaation kyvykkyys toimia häiriötilanteessa – mutta tulisi panostaa myös siihen, että näin ei pääse tapahtumaan
- Kuinka organisaatiot voivat ennaltaehkäistä erilaisia sen toimintaan kohdistuvia uhkia
  - Hallinnolliset prosessit
    - Uhkien tunnistaminen, riskienhallinta
    - Erityisesti henkilöstön osaamisen ja tietoisuuden kasvattaminen
  - Tekniset ratkaisut
    - ICT-palveluiden, toimitilojen turvallisuudesta huolehtiminen
      - Havainnointi- ja reagointi sekä analysointikyky - kyvykkyys tunnistaa tietoturvaloukkauksia – mitä aikaisemmin tällainen havaitaan, sitä tehokkaammin voidaan yrittää vaikuttaa siitä syntyvään uhkaan ja vaikutuksiin
      - Tämä on ehdottomasti meidän keskeisin kehitettävä osa-alue

TAISTO

Miten Suomen julkisen hallinnon organisaatiot pärjäisivät tietoturvan ja tietosuojan ollessa uhattuna?

#tuki2018 #stöd2018

- Hyvin vaihtelevasti
  - Ne organisaatiot, jotka ovat nyt osallistuneet harjoitteluun, tietävät omat vahvuudet ja heikkoudet – kyvykkyys parempi
  - Ne jotka eivät ole osallistuneet harjoitukseen, tarjoamme siihen mahdollisuuden ensi vuonna nyt loppuvuoden aikana julkaistavan harjoituspaketin avulla
- Yksittäisten tapahtumien osalta tilanne parempi, mutta erityisesti laajavaikutteisten häiriötilanteiden hallinta on haastavaa, johtuen sekä organisaatioiden omista tarvittavista resursseista sekä tällöin esimerkiksi ICT-palvelutoimittajiin ja viranomaisiin kohdistuvasta kuormituksesta
- Esimerkiksi TAISTO18-harjoituksen kaltainen tilanne saataisiin hallintaan, mutta vaatisi priorisointia ja selvitys- ja korjaustyö saattaisi kestää kuukausia

TAISTO

10.30 Jaloittelutauko

#tuki2018 #stöd2018

10.50 Toiminnan jatkuvuuden kehittäminen ICT-häiriöiden osalta sairaanhoitopiirissä, tietoturva-suunnittelija **Jenni Siermala** PPSHP

#tuki2018 #stöd2018

11.00 Valtiovarainministeriön terveiset – alivaltiosihteeri **Päivi Nerg**, valtiovarainministeriö

#tuki2018 #stöd2018

11.20 Ajankohtaista lainsäädännöstä: Lainsäädäntöneuvos **Virpi Korhonen**, OM

11.40 Ajankohtaista lainsäädännöstä: Hallitusneuvos **Janne Öberg**, OKM

12.00 Ajankohtaista lainsäädännöstä: Erityisasiantuntija **Marja Penttilä**, STM

12.20 Omakustanteinen lounas

~12.20 Omakustanteinen lounas

#tuki2018 #stöd2018

13.10 Tietosuoja Euroopassa ja yhteistyö, ylitarkastaja, **Helena Raula**, TSV

#tuki2018 #stöd2018

13.40 Kelan kokemuksia tietosuojan kehittämisestä, tietosuojavastaava, **Raila Brummer**, Kela

14.00 Kahvi

14.30 Henkilöstön osaamiseen kehittämiseen kannattaa panostaa - kehittämispäällikkö **Petteri Kallio**, HAUS

#tuki2018 #stöd2018

14.50 Tietosuojan ja tietoturvan kehittämisen avainpelurit organisaatiossa, ICT-tietoturvapäällikkö, **Pyry Heikkinen**, Tulli

15.10 Kokemuksia ja palautetta hankkeesta, tietosuojavastaava **Ari Andreasson**, Tampereen kaupunki

#tuki2018 #stöd2018

15.20 Tietosuojan hyvät ja huonot uutiset - **Pyry Heikkinen, Noora Kallio, Juhani Korja, Camilla Ekberg** - Juontajina Kimmo ja Tuula

#tuki2018 #stöd2018

16.00 Tervehdys **Reijo Aarniolta** ja **Anna Hänniseltä** Brysselistä

#tuki2018 #stöd2018

Mites tämä kaikki jatkuu ja hyvästä tehdään vielä parempaa?